

Від перекладача

Джонові Майклу Скалці пощастило народитися в 1969 році у сонячній Каліфорнії, і його дитинство минуло в Лос-Анджелесі, що визначило місце подій першого роману — «Зірковий агент», який він закінчив у 1997-му і майже два роки намагався втулити видавцям. Звісно, твір молодого і невідомого автора ніхто не взявся надрукувати, отже, врешті-решт Скалці забив на тих клятих видавців і в 1999 р. розмістив роман в інеті. Цю працю свого життя супроводив проникливою передмовою, що, мовляв, дозволяє скачувати твір, але просить, якщо той сподобався, надіслати йому 1 (один) долар (звісно, у гривнях за курсом НБУ) на його особистий рахунок. Такий неординарний вчинок мільйонів автору не подарував (за п'ять років накидали аж 4 000 баксів), але викликав увагу з боку тих-таки клятих видавців, і нарешті в 2005 році роман надрукували на папері. За той проміжок часу Д.М. Скалці уже видав «Війну старого» — першу частину трилогії, завдяки якій, власне, і став знаменитим.

Щодо премій, то стіни його кабінету прикрашають:

- 2006. Премія Джона Кемпбела найкращому новому письменникові-фантасту;
- 2008. Премія «Х'юго» for Best Fan Writer;
- 2009. Премія «Х'юго» за найкращий нефантастичний твір;
- 2010. Премія Seiun за найкращий переклад;
- 2010. Премія Kurd Lasswitz;
- 2013. Премія «Локус» за найкращий науково-фантастичний роман;
- 2013. Премія «Х'юго» за найкращий роман («Redshirts»);
- 2013. Ще один Seiun за найкращий переклад.

Місця на стінах іще багато.

Книга містить кілька грубих слів, що не сподобаються людям, які терпіти не можуть грубятини. Якщо ви така людина, не кажіть, що вас не попередили.

Присвята

Ця книга первісно була присвячена Наташі Кордус та Стівенові Беннету — друзям старим, і такими вони залишаються.

Тепер вона також присвячена Білу Шеферу — другові та першому видавцеві цього роману.

А ще Ірені Галло. Вона і також Джон Харріс, Шеллі Ешкар, Донато Джанкол і Паскаль Бланше зробили так, щоб усі мої книги, випущені у видавництві «Тор», мали пречудовий вигляд.

Авторська передмова та подяки

Шлях кількох моїх романів до публікації був звивистим, але дорога «Зіркового агента» до друку, напевне, звивистіша за інші. Вона розпочалась у 1997 році як свого роду «літературний практикум» — тобто спроба подивитись, а чи спроможний я написати роман (відповідь: хтозна). У мене і думки не було ні спробувати продати його, ні зробити щось інше. Але все ж таки у 1999-му я вивісив його на моєму особистому веб-сайті як shareware (умовно-безплатне) з приміткою, в котрій заохочував народ надіслати мені один долар, якщо книга їм сподобається. Протягом наступних п'яти років (допоки я не звернувся з проханням зупинити потік грошей) я отримав близько 4000 баксів. Неабиякий спосіб заробити копійчину, та я й не сподівався на щось подібне.

У 2005-му Біл Шефер — видавник «Сабтерреніен Пресс» — вештаючись просторами інету, натрапив на мого «Агента», почав читати, а потім надіслав мені е-мейл із запитом, а чи може він видати лімітовану серію у твердій обкладинці. Я подумав, що буде круто побачити свій роман надрукованим і, звісно, погодився. «Сабтерреніен» надрукував півтори тисячі примірників, продав їх усі, а тепер народ просить (та отримує) на еБеї по кілька сотень доларів за примірник. Мені здається це дурнею, хоча жалкую, що не маю під рукою кілька вільних примірників. Однак, повторюся, від цієї книжки я взагалі нічого не очікував.

А тепер, у 2008-му книжку знову перевидали, цього разу в чудовій м'якій обкладинці та ще й накладом значно більшим, аніж півтори тисячі, й тепер я вже офіційно маю визнати, що недооцінив її, бо, вочевидь, це не останній наклад. Мене звичайно, тішить такий розвиток подій, і сподіваюся, що ця маленька книжка читачеві також сподобається.

Книжка, яку ви тримаєте в руках, є у значній частині тим самим текстом, який написаний одинадцять років тому, але оскільки дія розвивається в сучасному середовищі, я вніс правки, щоб осучаснити деякі культурні посилання та узгодити їх із реаліями життя другої половини першої декади третього тисячоліття. Наприклад, персонаж, який знімався у телевізійному шоу на «Юнайтед Парамант Нетворк», тепер знімається в «Камеді Централ», бо ЮПН більше не існує. Я також підправив вік у пари персонажів так, щоби він корегував із сьогоденням. Окрім цього, якщо, звісно, книжку не запропонують екранізувати чи ще щось, це — останні правки, які вношу в текст. Подейкують, що я маю написати продовження. До речі, про це волає і моя іпотека.

Є багато народу, якому маю подякувати за видання цієї книжки, тож почну з видавництва «Тор». Насамперед це мій видавець Патрік Нільсен Хейден і артдиректор Ірен Галло (якій я, серед інших, присвячую цю книжку), потім — Ліз Горінські та Дот Лін, а також, певна річ, сам Том Доєрті. Велика подяка художникові Паскалю Бланше за справді чудову обкладинку й Артуру Хлаваті за редагування рукопису. Робота редактора — невдячна праця, особливо якщо редагувати такого неохайника, як я. Розумієте, про що йдеться.

Окрім «Тора», до книжки доклали руки в її ранніх інкарнаціях Білл Шефер, Тім Холт, Майк Крахулік, Джері Холкінс, Роберт Кху, Стівен Беннет та Ріган Евері. Дякую кожному з них за їхню працю та/або сприяння та/або підтримку.

Я також висловлюю подяку дружині Крістін, яка, поки я писав «Зоряного агента», була сповнена тривоги, розуміючи, що коли закінчу роман, їй доведеться це читати, і якщо книжка їй не сподобається, все одно доведеться зі мною жити. Отже, ми обоє полегшено зітхнули із полегшенням, коли, перегорнувши останню сторінку, Крістін повернулася до мене і сказала: «Дякуючи Богу, книжка гарна». Вона — мій перший та найважливіший читач, я кохаю її і радий, що вона — та людина, яка перебуває поруч.

І, нарешті, дякую вам. Без жартів. Усе ще дивуюся людям, які бажають читати те, що я пишу. Радий, що ви є. Дякую!

Розділ 1

— П'ятнадцять відсотків з валового доходу та чотирнадцять мільйонів баксів гонорару? За Мішель Бек? У тебе точно дах поїхав, Томе.

Навушники — якийсь дар божий; вони дають змогу розмовляти телефоном, залишаючи руки для по-справжньому важливих речей. А руки мої зараз були зайняті синім гумовим м'ячем для ракетболу, якого я в своєму офісі легенько жбурляв у віконну раму. Кожен м'який «чпок» залишав плямку на склі. Виглядало так, наче виводок собацюр бовтався у повітрі футів за шість над підлогою і тицявся мокрими носами у вікно. Доведеться комусь мити скло.

— Свої ліки на сьогодні я вже прийняв, Бреде, — відповів я. — Повір мені, п'ятнадцять відсотків та чотирнадцять лямів — абсолютно нормальна цифра з погляду моєї клієнтки.

— Та вона й близько того не варта, — мовив Бред. — Ще рік тому їй заплатили триста сімдесят п'ять тисяч — і все! Знаю точно. Бо той чек я їй підписував.

— Рік тому «Літній блюз» не крутили в кінотеатрах, Бреде. Це було двісті двадцять мільйонів тому. Не кажучи вже про «Замордовану землю» — вісімдесят п'ять лямів за, можливо, найгірший сучасний фільм. І це ще до прокату за кордоном, де ніхто й не помітить, що в цій кінострічці взагалі нема сюжету. Маю зазначити, у тебе смак геть поганий. Тепер пора платити.

— «Замордована земля» не така вже й нікудишня. І тоді Мішель ще не була зіркою.

— Лише цитую «Variety¹», — сказав я і влучно спіймав м'яча лівою рукою тільки для того, щоб через секунду знову жбурнути його

¹ Найвпливовіший із медіа американський тижневик. Заснований у 1905 р. (*тут і далі прим. перекл.*).

у вікно. — «Замордована земля» — з тих фільмів, щодо яких сподіваєшся: що вони ніколи не потраплять на телебачення, бо, не дай Боже, чужинці, пролітаючи мимо, спіймають сигнал, і він послужить їм зачіпкою для знищення людства як виду». Й це не найгірший комент. Якщо вона не зірка, чому ти малював її на всіх афішах, а ім'я писав аршинними літерами?

— Та невже! — скрикнув Бред. — Ти мене ледь не згвалтував, коли ми працювали над ескізом тієї афіші.

— Тобто хочеш сказати, ніби робиш усе, що я кажу? Чудово! Тоді гони п'ятнадцять відсотків доходу та чотирнадцять мільйонів. Бачиш, як усе просто.

Двері відчинились. Я відвернувся від вікна, щоб побачити, хто це. Міранда Ескалон, моя секретарка, увійшла до кімнати і простягнула записку. *«Щойно телефонувала Мішель, — було написано там. — Не забудь, що ти обіцяв зідрати з них за її перукаря та візажиста».*

— Послухай, Томе, — сказав Бред. — Ти прекрасно розумієш, що Мішель нам потрібна. Але просиш забагато. Ален погодився на 20 мільйонів та 20 відсотків з прокату. Якщо дати Мішель те, чого вона просить, це становитиме 35 мільйонів і третину відсотків. На чому накажеш робити прибуток нам?

«Із 14 мільйонів хай сама, мати її, платить перукарям», — черкнув я на записці. Міранда прочитала і закотила очі. Потім вийшла з кімнати. Шанси, що вона насправді передасть ті слова Мішель, були відчайдушно низькими. Бо їй платили не за те, що я кажу їй робити, а за те, що я мав би сказати. Велика різниця.

— У мене є два аргументи, — мовив я, повертаючись до розмови з Бредом. — По-перше, Ален Грін не мій клієнт. А якби й був ним, мене б несказанно здивувало, якими бабками ти в нього жбурляєш. Але він таки не мій. Більше того, не моя собача справа, що ти йому наобіцяв. Мій клієнт — моя відповідальність, тож я маю обстоювати права Мішель. По-друге, 20 мільйонів баксів за Алена Гріна? Та ти з пічки вправ.

— Ален Грін — велика зірка.

— Ален Грін був великою зіркою, — поправив я, — коли я до коледжу ходив. А тепер мене запрошують на десятиріччя випуску. Він давним-давно розтратив свій талант, Бреде. З іншого боку, Мішель — ось хто справжня зірка. Повноцінна зірка. Принесла 300 мільйонів за два останні фільми. Отже, гонорар 14 мільйонів — просто подарунок долі для тебе.

Двері відчинилися. Міранда просунула голову і прошепотіла:

— Вона на телефоні.

— Томе... — почав Бред.

— Зачекай хвильку, Бреде. У мене жіночка на другій лінії, — і я вимкнув зв'язок, перш ніж Бред устиг запротестувати. — Що таке? — спитав я Міранду.

— Міс Штучка каже, що має негайно перетерти з тобою стосовно чогось страшенно важливого, що не може чекати.

— Скажи їй, що я саме працюю над її перукарськими витратами.

— Ні, це навіть щось набагато важливіше, — заперечила Міранда. — Судячи з її тону, це найважливіша річ в історії людства. Важливіша за винахід ліпосакції.

— Не гоже глузувати з ліпосакції, Мірандо. Вона продовжила сценічну кар'єру безлічі актрис, тим самим, ставши корисною їхнім агентам, дозволяючи видавати вам платню. Ліпосакція — твій ліпший друг.

— Друга лінія, — сказала Міранда. — Дай мені знати, якщо мова все ж про саловідсмоктування.

Я натиснув другу лінію на апараті. У навушниках залунали звуки вулиці. Поза сумнівом, Мішель перетинала на авто бульвар Санта-Моніка.

— Мішель, — сказав я. — Я тут намагаюся зробити тебе непристойно заможною. Що б у тебе не було — кажи швидше.

— Елен Мерлоу здобула «Важкі спомини», — повідомила Мішель. — А я вважала, що ця роль дістанеться мені. Була переконана: вона вже моя.

— Не переймайся, Мішель, — мовив я. — На неї усі претендували. Те, що ти її не здобула, ставить тебе в один ряд з Кейт Бланшетт¹ та Меріл Стріп². Ти — у чудовій компанії. До речі, гонорар там не дуже.

Почувся скрегіт гальм, відчайдушні автомобільні гудки, приглушена лайка. Мішель когось підрізала.

— Томе, розумієш, мені потрібні ролі такого рівня. Не хочу грати «Літні блюзи» протягом наступних десяти років. Ця роль допоможе моему професійному зростанню. Я хочу вдосконалити майстерність.

Почувши слово «майстерність», я ледь не вибив собі око пальцем, яким саме там длубав.

¹ Австралійська кіно-і театральна акторка. Відома завдяки ролям у фільмах «Слизавета» (1999, премій BAFTA та «Золотий глобус» за найкращу жіночу роль), «Авіатор» (2005, премій «Оскар» і BAFTA за найкращу жіночу роль другого плану), кінотрилогії «Володар Перснів» (2001–2003). За фільм «Жасмин» акторка здобула премію «Оскар», премію BAFTA та премію Гільдії кіноакторів США за найкращу жіночу роль. У першому варіанті книги замість неї головний герой згадував Джессіку Ленг.

² Її вважають однією з найкращих кіноактрис сучасності. Три «Оскари», дві «Еммі», вісім «Золотих глобусів», знялася більш як у 60 стрічках. Див. зокрема, «Мамма мія», «Диявол носить Прада», «Маньчжурський кандидат», «Вибір Софії» та інші.

— Мішель, слухай, нині ти найяскравіша нова жіноча зірка Голлівуда. Давай попрацюємо з цим у ще кількох картинах, гаразд? Звй собі гарненьке гніздечко. А майстерність твоя нікуди не подінеться.

— Ця роль для мене, Томе!..

— Ця роль для сорокарічної єврейської жіночки, яку гнобили у Варшавському гетто і Треблінці¹ та яка після війни боролася проти расизму в Сполучених Штатах, — наголосив я. — А тобі двадцять п'ять. І ти блондинка. — *Та ще, напевно, думаєш, що Треблінка — це крамничка в Мелроуз.* Останнє зауваження я не озвучив. Навіщо бентежити її зайвий раз.

— Кейт Бланшетт — блондинка!

— Кейт Бланшетт має «Оскара»², — зауважив я. — До речі, як і Елен. По одному в кожній акторській категорії. Їй аж ніяк не двадцять п'ять, і вона не блондинка. Мішель, розслабся. Якщо хочеш попрацювати над своєю майстерністю, можемо записати тебе в якийсь театр. От де майстерність! По самісіньке не хочу. Чув, що ставлять «Ляльковий Дім»³ у Геффена⁴. Ти будеш у захваті!

— Томе, мені потрібна ця роль...

— Побалакаємо про це пізніше, Мішель. Маю домовити з Бредом. Вимикаюся.

Поговоримо згодом.

— Не забудь запитати у нього про мого перу..., — але я перемкнув лінію і повернувся до Бреда. — Бреде, прошу вибачити.

— Сподіваюся, вона інструктувала тебе, як не спаплюжити нашу позицію нерозумною ціною, — сказав Бред.

— Насправді Мішель убовтувала мене щодо іншого проекту, від якого вона у захваті, — відповів я. — Мова про «Важкі спомини».

— Ой, та годі! — вигукнув Бред. — Вона занадто юна та блондиниста, щоби грати Йентль, чи не так? Та й цю роль уже отримала Елен Мерлоу. Прочитав сьогодні у «Таймс»⁵.

¹ Концтабір у Польщі, в якому було вбито за різними підрахунками 850 000 людей.

² А також п'ять «Золотих глобусів», три «Еммі», та повну шафу інших призів і нагород.

³ Відома п'єса Генріка Ібсена (1908).

⁴ Йдеться про театр Geffen Playhouse, названий на честь мецената Девіда Геффена, співзасновника (разом із Д. Каценбергом та С. Спілбергом) мультимедіаімперії Dreamworks SKG. На початку 1970-х відкрив звукозаписувальну студію Asylum Records, в якій його клієнтами були Eagles, Боб Ділан, Том Вейтс, Лінда Ронстадт, а потім — Geffen Records (Донна Саммер, Елтон Джон, Шер, Aerosmith, Whitesnake, Guns N' Roses).

⁵ Звісно, мова про «Лос-Анджелес Таймс».

— Цікаво, коли це «Таймс» перестане друкувати плітки? Звісно, Мішель замолода для такої ролі, але навіщо тоді гримери?.. Вона притягує глядачів. І здатна розширити аудиторію серйозною драмою.

Бред фиркнув і зауважив:

— За таку роль Мішель нізащо не отримає чотирнадцять лямів. Це, напевно, увесь їхній бюджет.

— Звісно ні, проте вона розвине свою акторську майстерність, — сказав я, жбурляючи м'яча об стіл. — Академія схває таке з потрухами. Це — гарантована номінація. Вдалося ж таке Шарліз Терон¹ у «Монстрі»². — Іноді сам не вірю, що здатний верзти подібну маячню.

Але аргумент спрацював. Я відчував, як Бред подумки зважає ймовірності. Проект, який ми обговорювали, був сіквелом «Замордованої землі», що в потугах креативності дістав назву «Земля відроджена». Але була проблемка: вони вбили героя у першому фільмі. Що справедливо, позаяк Марк Главін, який грав головного героя, був лузером і геть чисто повторював злети і падіння кар'єри Міккі Рурка³.

Отже, коли справа дійшла до сіквелу, сценаристам довелося будувати сюжет навколо Мішель, персонаж якої дивним чином вижив. Сценарій був написаний, кастинг завершили, підготовчий період був запущений і тривав повним ходом, аж пара стовпом. Тож переписувати сценарій чи набирати новий склад тепер більш як недоречно. Вони загнані в кут і знали про це. Я теж. Тому зараз ми могли обговорювати лише те, наскільки той кут гострий.

Голова Міранди знов просунулася крізь двері. Я зиркнув на неї. Вона похитала головою.

— Не вона, — прошипіла Міранда. — Карл.

Я затулив слухавку долонею.

— Коли? — прошепотів я.

— За три хвилини, — ледь чутно відповіла вона.

— Слухай, Бреде, — сказав я у слухавку, — мені вже пора... тобто щойно повідомили, що у мене зустріч з Карлом. Він, напевно, забажає дізнатися, де ми перебуваємо. У «Важких споминах» скоро завершується

¹ Американська кіноактриса південноафриканського походження, продюсерка, фотомодель, колишня балерина. Її першою участю в кіно стала епізодична німа роль у фільмі «Діти кукурудзи 3» (1995). Лауреатка премій «Оскар» і «Золотий глобус» за головну роль у фільмі «Монстр».

² Monster (2003) — драма Петті Дженкінса, основою сюжету якої стала справжня історія Ейлін Ворнос — жінки-серійної вбивці з Флориди. «Оскар», «Золотий глобус» та BAFTA за найкращу жіночу роль.

³ Філіп Андре Рурк (нар. 1952) — американський актор, боксер, реслер та сценарист («9 ½ тижнів», «Серце янгола», «Реслер» та інші).

кастинг. Нам треба щось їм сказати. А мені доведеться щось пояснити Карлу.

Я майже чув, як Бред подумки підбиває бабки.

— Твою мать, — нарешті бовкнув він. — Десять мільйонів та десять відсотків.

Я поглянув на годинник.

— Ну що ж, Бреде, приємно було побалакати. Сподіваюся, моя клієнтка, можливо, попрацює з тобою колись у майбутньому. Ну, а тим часом зичу тобі та іншим продюсерам «Замордованої землі» усього найкращого. Ми будемо за вами скучати, ви нам майже як родина.

— От паскуда! — видавив Бред. — Гаразд, дванадцять з половиною — гонорар та відсотків. Це межа. Бери або йди під три чорти.

— І ви оплачуєте її перукаря та візажиста.

Бред зітхнув.

— Гаразд. Чому б ні. У Алена їх ціла банда. Буде одна велика тусня. Усі приходять зі своїм, потім поділимося.

— Ну що ж, тоді згода. Засилай контракт, почнемо над ним працювати. Але пам'ятай — мерчандайзинг ми обговоримо окремо.

— А знаєш, Томе, — сказав Бред. — Я пам'ятаю, яким милим хлопцем ти був.

— Я і зараз милий хлопець, Бреде, — відповів йому. — Просто тепер у мене клієнти, які тобі потрібні. Побалакаємо згодом. Бувай. — Роз'єднавши зв'язок, я глянув на годинник.

Щойно я закрив найбільшу угоду в своєму житті, заробив мільйон з чвертю для фірми й себе, і в мене ще залишалося півтори хвилини до зустрічі з Карлом. Достатньо часу, щоби встигнути відлоти.

Якщо ти найкращий, то найкращий в усьому.